

5/12/05

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE ORDENING,

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003 en 30 april 2004;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli 2004 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 15 oktober 2004;

Gelet op het ministerieel besluit van 15 april 2004 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 06 oktober 2005,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003 en 30 april 2004:

1° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Gevelvlakken en bedaking van westelijke en zuidelijke vleugels, interieur en traphal feestzaal, gelegen te

Mechelen (Mechelen), Melaan 16;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie E, perceelnummer 377P(DEEL).

2° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Klassenvleugel en administratieve vleugel, gelegen te Mechelen, Jef Denynplein 2;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie A; perceelnummer 807B2(DEEL).

3° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Mechelen, IJzerenleen 40;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie E, perceelnummer 596H(DEEL).

4° Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Kapel en aansluitende gevelvlakken met bedaking aan de Keizerstraat, gelegen te Mechelen, Zwartzustersvest 47;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie B, perceelnummers 569V(DEEL), 569Y.

5° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Instituut voor kunstambachten, vleugel op L-vormig grondplan aan de Veemarkt, gelegen te Mechelen, Veemarkt 41;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie B, perceelnummer 355K(DEEL).

6° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Voormalig Zwartzustersklooster, gelegen te Mechelen, Voochtstraat 2;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie C, perceelnummer 481L.

7° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Mechelen, Begijnenstraat 19-21-23;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie E, perceelnummers 530, 531R, 531S.

8° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Gevels en bedaking van de Sint-Thomas- en de Sint-Michielsvleugel, afsluitmuur, gelegen te Mechelen, Bleekstraat 5;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie C, perceelnummer 480T(DEEL).

9° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Mechelen, Milsenstraat 6;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie D, perceelnummer 973B.

10° Wegens de historische waarde:

- als monument:

Mechelen, Augustijnenstraat 13;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie C, perceelnummer 513E.

11° Wegens de historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Mechelen, Sint-Janstraat 9;

bekend ten kadaster:

Mechelen, 1e afdeling, sectie B, perceelnummer 171E.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis

Historische waarde:

Kapel en aansluitende vleugels in de Keizerstraat van het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis

Het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis, gebouwd in de periode 1854-1857, was een voor zijn tijd hypermoderne instelling op het vlak van hygiëne en gezondheidszorg. De strenge neoclassicistische opzet van het hospitaal past zich volledig in in de architectuur van bouwmeester Charles Drossaert die gedurende zijn loopbaan een aantal belangrijke realisaties te Mechelen op zijn naam wist te schrijven. Merkwaardig is vooral de planopzet van dit uitgebreide complex, met de centrale gasthuiskapel en aansluitende kloostervleugel. De hoge zalen en gangen en grote rondboogvormige vensters wijzen op het belang dat bij het ontwerp werd gehecht aan lichtinval en luchttoevoer.

Sociaal-culturele waarde:

Het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis vervangt het oorspronkelijke en inmiddels grotendeels verdwenen Onze-Lieve-Vrouwgasthuis aan het Mechelse Onze-Lieve-Vrouwkerkhof waarvan enkele interieurelementen in het huidige hospitaal geïntegreerd werden. Het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis werd tussen 1854 en 1857 opgericht op aangeven van het Bestuur der Burgerlijke Godshuizen van Mechelen om in de allerbeste hygiënische omstandigheden tegemoet te komen aan de noden van zieken en behoeftigen.

Veemarkt 41

Historische waarde:

De oprichting van de eerste stedelijke lagere meisjesschool op de terreinen van het voormalige klooster van de geschoeide karmelieten betekende een belangrijke stap in de onderwijsontwikkeling te Mechelen. De integratie van een historische bewoningskern in het neoclassicistische complex en de nog aanwezige rijkelijk uitgewerkte 19de eeuwse interieurinrichting maken dit sterk beeldbepalende hoekcomplex tot een waardevolle architecturale realisatie in de Mechelse binnenstad.

Melaan 16-24

De historische, in casu ook architectuurhistorische waarde :

In 1851 stichtte kanunnik Scheppers, die door zijn diverse inspanningen voor de minderbedeelden een belangrijke pagina schreef in de Mechelse geschiedenis, een later naar hem vernoemd pensionaat dat tot vandaag een vooraanstaande rol speelt in het Mechelse onderwijslandschap. Op korte tijd omspande het schoolcomplex de volledige hoek van de Melaan en de Thaborstraat waarbij de gebouwen van drie opgeheven historische instellingen met lange historiek, met name het Thaborklooster, het Arme Clarenklooster en de Onze-Lieve-Vrouw-der-Engelenschool, stelselmatig tot schoolgebouwen omgevormd werden.

De bouw van de westelijke vleugel (1901) en de uitbreiding van de zuidelijke vleugel (1905-1908) naar ontwerp van architect Pieter Jan Rooms achteraan het schoolterrein zijn de architecturale veruitwendiging van de groei en uitbouw van het schoolcomplex bij de aanvang van de 20ste eeuw. Ondanks de verschillende bouwcampagnes bezitten zowel het exterieur als het interieur van deze vleugels een hechte architecturale eenheid. Aanvullend vormen subtiele nuances als het onderscheid tussen de zwierige, florale art nouveau van de balkons in de feestzaal enerzijds en de strengere, geometrische art nouveau van het afsluithek in de traphal anderzijds

tekenende voorbeelden van de snelle evolutie binnen de architecturale vormtaal van dit tijdsvak. Het unieke karakter van de gevelontwerpen, maar met name ook van de feestzaal en de traphal, wordt gevormd door de combinatie van vooruitstrevende technieken bij de uitwerking van de ijzerconstructies, de voor Vlaamse schoolgebouwen zeldzame art nouveaudetailering en de aanwending van de sterker verspreide, burgerlijke neostijlen.

De versmelting van vooruitstrevende constructietechnieken en -materialen weggeborgen achter meer traditionele vormelementen die we in de feestzaal en de traphal van het Scheppersinstituut, en bijvoorbeeld ook in toenmalige spoorwegstations, aantreffen mag dan ook kenmerkend genoemd worden voor een deel van de architecturale realisaties uit die tijd. Het geslaagd samengaan van conservatieve en progressieve elementen kenmerkt ook de verdere creaties van architect Pieter Jan Rooms. Dit wordt fraai aangetoond door zijn ontwerpen voor de panden Melaan 4, 6 en 8 die zowel wat exterieur als interieur betreft een eigen kenmerkende vermenging van neostijlen en art nouveau-elementen bezitten. De erkenning van de woning Melaan 6 als Beschermd Monument wijst op het belang dat wordt gehecht aan de architect en zijn werk. Verder maken deze panden niet alleen de grote stempel die Pieter Jan Rooms drukte op de architectuur aan de Melaan aanschouwelijk, maar wijst hun consecutieve realisatie ook op het belang van wederzijdse beïnvloeding op het niveau van de bouwheer.

De verdwijning van de 19de-eeuwse vleugels van het Scheppersinstituut aan de Melaan, en dusdoende van de eventuele restanten van de geïncorporeerde religieuze complexen aldaar, in latere bouwcampagnes (1964-1967; 1998-2003) onderlijnt de unieke waarde van de westelijke en zuidelijke schoolvleugels.

De sociaal-culturele waarde :

De westelijke vleugel (1901-1903) en de uitbreiding van de zuidelijke vleugel (1905-1908) vormen door hun architectuur en materiaalgebruik de meest sprekende en best bewaarde getuigen van de toenmalige, moderne onderwijsopvattingen van het Scheppersinstituut. De feestzaal is het knooppunt van het sociale en het culturele leven in en om het Scheppersinstituut, dat onder andere zijn uiting vindt in toneelvoorstellingen, musicals en ouderfeesten. Het constitueert één van de belangrijke onderdelen van het moederhuis van een congregatie met vele bijhuizen, die omstreeks de overgang naar de 20ste eeuw naar een hoogtepunt toegroeide.

Voochtstraat 2

Historische waarde:

In 1463 aanvaardden de Mechelse cellezusters die zich omstreeks 1350 aan de Lange Heergracht hadden gevestigd de leefregel en het zwarte habijt van Sint-Augustinus. In de navolgende eeuwen vervulden zij een religieuze en bij uitstek ook sociale rol via de verzorging van zieken, en met name pestlieders, binnen en buiten de muren van hun stelselmatig uitgebreide klooster. De bijna volledige afbraak van hun verblijf in 1801, in de nasleep van de onteigening door de Franse bezetter, noopte hen tot de zoektocht naar een nieuw onderkomen. In 1804 kochten ze van de familie Van Bors een omvangrijk woonhuis met uitgebreide tuin in de Voochtstraat. De aankoop van het naastgelegen hoekpand met de Bleekstraat in 1824 verleende hen de ruimte een nieuwe kloosterkapel te bouwen, en verenigde twee percelen met een lange, gemeenschappelijke historie.

De gevelarchitectuur van de kapel en de kloostervleugel in de Voochtstraat is een zeldzaam voorbeeld van religieuze bouwkunst gerealiseerd volgens de richtlijnen die vorst Willem I uitvaardigde gedurende de korte bestaansperiode van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Het bewaard gebleven ontwerp uit 1824 voor de kapel en enkele aansluitende traveeën van de kloostervleugel in de Voochtstraat toont een voor religieuze gebouwen eerder atypische, sobere burgerhuisarchitectuur met lijstgevels en rechthoekige vensteropeningen. Net deze soberheid, waarbij enkel de hoge

rondboogvensters in de Bleekstraat de locatie van de -aanvankelijk ook erg sober ingerichte- kapel suggereren, maakt het ontwerp uitzonderlijk. De geknikte inplanting van de kapelgevel ten opzichte van de rooilijn van de Voochtstraat verleent de gevel desondanks enig allure; een doordachte architecturale oplossing voor de opgelegde beperkingen.

Haar unieke karakter ontleent het voormalige zwartzustersklooster verder aan de integratie van het historische woonhuis van de familie Van Bors in de Voochtstraat. De uitbouw van het kloostercomplex omheen de goeddeels behouden, historische structuren van dit pand betekende het behoud van één van de weinige adellijke residenties achter het vroegere Paleis van de Grote Raad, een buurt waar eens vele van haar leden hun verblijfplaats hadden. De indeling van de vleugel aan de Voochtstraat is rechtstreeks in verband te stellen met de verschillende volumes, waaronder een breedhuis en een diephuis met puntgevel, waaruit het voormalige woonhuis is opgebouwd. Dat deze volumes ook hun interne structuren behielden kunnen we afleiden uit de aanwezigheid van talloze bouwelementen waarbij we de houten balkenroosteringen met moerbalken, al dan niet geprofileerde consoles, de geheel of deels behouden houten dakconstructies, restanten van een zijtrapgevel en van een achtergevel en een poortgebouw met houten poort uit 1764 als de voornaamste kunnen noemen. De talrijke 18de-eeuwse deuren met schouderboog- en accoladeboogdecoratie binnen het klooster verwijzen naar de rijkelijke aankleding van het voormalige woonhuis en versterken de architecturale waarde ervan.

De uitbreiding van de oostelijke vleugel met zes traveeën in 1842-1845 liet de bestaande structuren nagenoeg ongemoeid. Om de eenheid te bewaren werd deze extensie sober en functioneel opgevat; interieurelementen als de omvangrijke schouw met marmeren mantel in de eetzaal op het gelijkvloers van de uitbreiding zorgden voor een verrijking van de architectuur..

Begijnenstraat 19-21

Historische waarde:

In de onmiddellijke omgeving van de Sint-Romboutskathedraal situeert zich de Begijnenstraat, de aanvankelijke vestigingsplaats van de Mechelse begijnen die tussen de 16de en de 18de eeuw uitgroeide tot een geliefkoosde woonplaats voor lokale edelen, niet zelden verbonden aan de Mechelse Grote Raad. Vermoedelijk omstreeks de eerste helft van de 16de eeuw ontstond ongeveer halverwege de oostelijke straatzijde een ruim en rijkelijk uitgewerkt woonhuis dat een treffend voorbeeld vormt van de residentiële woningbouw van deze plaatselijke machthebbers, heden gekend als Begijnenstraat 19-21-23. De aanwezige structuren in traditionele bak- en zandsteenstijl, de gewelfde kelders, de houten balkenroosteringen met deels behouden witstenen consoles en de houten dakconstructies met gordingspanten geven aan dat hiertoe twee breedhuizen aan de Begijnenstraat werden samengevoegd.

De verbinding van beide breedhuizen en de opname in een gemeenschappelijke geschiedenis wordt onder meer aangetoond door de aanwezigheid van een zeer zeldzame galerij met renaissance kenmerken die aanzet in Begijnenstraat 19 en doorloopt over Begijnenstraat 21 en 23. De aanwezigheid van een booggang met renaissance kenmerken in een burgerwoning is uitzonderlijk te noemen, slechts op enkele locaties als de Antwerpse en Brugse binnenstad zijn vergelijkbare (gerestaureerde) voorbeelden bekend. De aanwezigheid van de galerij, de stilistische kenmerken van de gebruikte zuilen (die grote overeenkomst vertonen met de zuilen op de binnenplaats van het voormalige Paleis van Margareta van Oostenrijk), het stergewelf in de tweede travee van de galerij, de acanthusbladvormige balksleutels en de laatgotische poortomlijsting in witte natuursteen - alle deel uitmakend van structuren in traditionele bak- en zandsteenstijl- vormen een uniek voorbeeld van de aansluiting van de 16de-eeuwse stedelijke woningbouw bij de residentiële Mechelse hofbouw naar voorbeeld van het Hof van Savoie, het Hof van Hoogstraten en het Hof van Busleyden. Deze typologische kenmerken van een rijkelijke 16de-eeuwse stedelijke residentie bleven behouden doorheen de eeuwen; latere uitbreidings- en aanpassingswerken als het aanbrengen van

het gedecoreerde stucplafond op het tongewelf van de poortdoorgang en de toevoeging van een diephuisconstructie tegen de achtergevel van Begijnenstraat 23 (op basis van de aanwezige elementen als zaagtand- en rondstaafprofileringen op de balksleutels en muurvlechtingen in de achtergevel omstreeks de 17de eeuw te dateren) vormen waardevolle toevoegingen.

Begijnenstraat 19 en 21-23 vormden gedurende vele eeuwen een eenheid, aanvankelijk als woonhuis en vanaf circa 1780 als onderdeel van de hoedenfabriek van de familie van den Nieuwenhuysen en hun opvolgers. Hoewel Begijnenstraat 19 en 21-23 vermoedelijk aan het einde van de 18de eeuw van elkaar gescheiden raakten, bleef door het behoud van onder andere de galerij de onderlinge samenhang gehandhaafd. De toevoeging van een bijkomende verdieping -binnen de bestaande dakconstructie- op beide breedhuizen vóór 1872 en de aansluitende aanpassing tot lijstgevel lieten de bestaande structuren goeddeels onaangeroerd.

Het verzorgde koetshuis met bogengalerij, toegevoegd in het eerste kwart van de 19de eeuw, is een voorbeeld van een kenmerkende aanhorigheid bij dergelijk complex waarvan in de Mechelse binnenstad slechts sporadisch voorbeelden behouden bleven. De decoratie van de huidige theaterzaal in 1922 verleent architectonische en artistieke kwaliteiten aan een in wezen functioneel gebouw dat vermoedelijk aan het einde van de 18de eeuw werd opgetrokken als onderdeel van de hoedenfabriek. Deze interieuraankleding geldt bovendien als één van de weinige behouden interieurrealisaties van architect Th. Vanden Bergh wiens architecturaal belangwekkende oeuvre reeds eerder erkenning genoot; getuige onder meer de erkenning van de door hem ontworpen school Brusselsesteenweg 168 in Mechelen als Beschermd Monument. Bij de omvorming tot bioscoop in 1965 bleef deze interieuraankleding goeddeels behouden, hoewel de scèneboog vermoedelijk tijdens deze periode ontmanteld werd. De culturele functie die men vanaf 1991 in de voormalige bioscoopzaal inbracht en de inrichting van een annexe bar met gelagzaal op de gelijkvloerse verdieping van Begijnenstraat 19 maakt dat dag na dag een groot aantal bezoekers kan genieten van de eeuwenoude bouwgeschiedenis van dit pand.

Gevels en bedaking van de Sint-Thomasvleugel, de Sint-Michielsvleugel en de afsluitmuur aan de Zandpoortvest van het Klein Seminarie

Historische waarde:

Om te voorzien in goed gevormde leerlingen die de priesteropleiding aan het Mechelse Groot Seminarie konden aanvatten besliste aartsbisschop de Méan in 1830 tot de oprichting van het zogenaamde Klein Seminarie in Mechelen. De leerlingen vonden onderdak in zijn persoonlijke residentie, ondergebracht in de voormalige adellijke hoven van Hoogstraten en Coloma, gelegen tussen de Bleekstraat en de Zandpoortvest.

Het snel toenemende leerlingenaantal maakte verschillende uitbreidingen van het schoolcomplex noodzakelijk, waarbij de gotische toren van het voormalige Hof van Hoogstraten en het 18de-eeuwse Hof van Coloma, respectievelijk in 1939 en 1977 beschermd als monument, werden geïntegreerd. Gaandeweg ontstond een gesloten schoolcomplex, dat met name langs de zijde van de Zandpoortvest een sterk visueel en beeldbepalend geheel vormt.

In de periode tussen 1835 en 1899 realiseerde men op het schoolterrein verschillende imposante vleugels, waarvan heden nog de Sint-Aloysius-, de Sint-Thomas- en de Sint-Michielsvleugel resteren. De realisatie van deze gebouwen is onlosmakelijk verbonden met de felle ideologisch getinte (school)strijd die op dat ogenblik in volle hevigheid woedde. Als dusdanig vormden de fraaie, imposante vleugels op de strategische locatie aan de rand van de stad instrumenten in de verspreiding van de katholieke opvattingen. Als aartsbisschoppelijke onderwijsinstelling gericht op de vorming van toekomstige priesters getuigen de omvang en het representatieve karakter van deze gebouwen van de intense godsdienstige vitaliteit van het katholieke apostolaat van dat ogenblik, dat op onderwijs en sociaal werk gericht was.

De Sint-Aloysiusvleugel (1835-1847) vormt het oudste specifiek als onderwijsgebouw opgerichte onderdeel van het Klein Seminarie. Omwille van deze historische waarde, maar met name ook omwille van de artistieke waarde van de kapel met classiciserende interieurafwerking werd deze vleugel in 2002 erkend als monument.

Circa 50 jaar na de bouw van de Sint-Aloysiusvleugel werd in twee kort opeenvolgende realisaties voorzien in een omvangrijke uitbreiding aan de Zandpoortvest door de bouw van de Sint-Thomasvleugel en de Sint-Michielsvleugel. Voor het ontwerp van zowel de Sint-Thomasvleugel als de Sint-Michielsvleugel werd geopteerd voor de neogotische architectuurtaal, met zijn referenties naar de vele kerkelijke gebouwen in gotische stijl die onze gewesten rijk zijn. Het korte tijdsbestek waarin beide gebouwen tot stand kwamen, hun ligging aan respectievelijk de noordelijke en zuidelijke begrenzing van de oostelijke speelplaats en hun vergelijkbare architectuurtaal doen een meer algemene opzet vermoeden.

De in 1893-1894 gerealiseerde Sint-Thomasvleugel behoort tot één van de weinige Mechelse realisaties van de gerenommeerde architect Frans Baeckelmans (Antwerpen, 17 april 1827-25 januari 1896). Frans en diens broer Lodewijk Baeckelmans zijn typische vertegenwoordigers van het academische eclecticisme van de tweede helft van de 19de eeuw. Hoewel hij als architect een autodidact was bouwde Frans Baeckelmans een bloeiende carrière uit, wat onder andere resulteerde in de Prijs van Rome (1858) en een onderwijspositie aan de Antwerpse academie. Tot het overlijden van Lodewijk in 1871 werkten de broers Baeckelmans samen, en bouwden in Antwerpen verscheidene neogotische kerken en het Gerechtshof. Tijdens zijn loopbaan ontwierp hij verder ook verschillende scholen, woningen en kastelen en kloosters, en leidde van 1890 tot 1896 de restauratiewerken van de Antwerpse kathedraal.

In 1897 volgde de realisatie van de Sint-Michielsvleugel. Het ontwerp van dit gebouw sluit aan bij de architectuur van de kort tevoren opgerichte Sint-Thomasvleugel, en kan mogelijk toegewezen worden aan architect Hendrik Meyns. Deze ontwerper realiseerde in Mechelen een groot aantal - voornamelijk openbare- gebouwen, daarin geholpen door de kennis opgedaan tijdens zijn vele restauratie-activiteiten.

Vergelijking van de huidige toestand met iconografisch materiaal maakt duidelijk dat dit gedeelte van het schoolcomplex goeddeels zijn 19de-eeuwse uitzicht en karakter behield. Aanpassingen aan de steeds evoluerende opvattingen op het gebied van onderwijsmethodiek, comfort en veiligheid maken dat de oorspronkelijke interieuraankleding van deze gebouwen grotendeels verloren ging.

De in 1921-1922 opgetrokken gekanteelde afsluitmuur verbindt visueel de drie loodrecht op de Zandpoortvest ingeplante schoolvleugels van de oostelijke speelplaats. De muur benadrukt het homogene en gesloten karakter van het schoolgedeelte langs de Zandpoortvest. De gebouwen rond de oostelijke speelplaats, die langs de Zandpoortvest afgesloten wordt door de stilistisch aansluitende en beeldbepalende afsluitmuur, vertonen een opmerkelijke architecturale eenheid.

Jef Denynplein 2: vleugel voor hout- en metaalbewerking, vleugel voor mechanica, eiken zaal in administratieve vleugel.

Historische, meer bepaald architectuurhistorische waarde

In het begin van de 20ste eeuw ontstond in de schoot van de Katholieke Werkmanskring de idee om een katholiek geïnspireerde vakschool op te richten die zou voorzien in de opleiding van gespecialiseerd personeel voor de Mechelse industrie. Dit leidde in 1903 tot de oprichting van de Sint-Lambertusvakschool, een bescheiden vakschool voor meubelmakers en schrijnwerkers, die in 1920 uitgroeide tot de Technische Scholen Mechelen. Met het aantreden van de E.H. Jan De Nayer als directeur, onder het actieve patronaat van de invloedrijke kardinaal Mercier, kreeg de school een enorme impuls, wat resulteerde in opeenvolgende uitbreidingen van het gebouwenbestand in het bouwblok Nieuwe Beggaardenstraat-Jef Denynplein. Een aantal ontwerpen van deze uitbreidingen kunnen mogelijk toegewezen worden

aan directeur en bezieler De Nayer zelf. Het optrekken van deze (en latere) schoolgebouwen gebeurde bovendien met de actieve hulp van de leerlingen, die zo hun opleiding in praktijk konden brengen.

Van de schoolgebouwen die onder directeur De Nayer gerealiseerd werden rest enkel nog de vleugel voor hout- en metaalbewerking, die vermoedelijk in de jaren 1930 tot stand kwam. Stilistisch wijst het ontwerp van deze vleugel - dat via zijn geometrische gevelopbouw, de asymmetrie tussen horizontale en verticale elementen, grote, egale bakstenen muurvlakken, platte daken en rechthoekige vensteropeningen tevens de wil om af te stappen van de decoratieve behandeling van de gevelvlakken illustreert- in de richting van de architectuur van het Romantisch Kubisme en de Nieuwe Zakelijkheid. Omwille van zijn architectuur met achtkantige torenuitbouwen en langwerpige grondplan kan deze vleugel zonder meer merkwaardig en sterk beeldbepalend genoemd worden.

In de jaren 1930-1940 kende de T.S.M. een sterke uitbreiding van haar onderwijsopdracht en leerlingenaantal. Een bominslag in het schoolgedeelte aan het Jef Denynplein in 1945 vormde de rechtstreekse aanleiding voor het opstellen van een masterplan voor de heropbouw en uitbreiding van de school. Deze opdracht werd in 1946 toevertrouwd aan Oscar Van Den Eynde, architect en leraar houtbewerking aan de T.S.M. Gezien de financiële beperkingen van de school en de moeilijke economische situatie vlak na W.O. II werd dit plan gefaseerd uitgevoerd.

De eerste fase omvatte de bouw van de administratieve vleugel aan het Jef Denynplein, waarbinnen de zogenaamde 'Eiken Zaal' werd geïncorporeerd. Het betreft hier een merkwaardige kamerhoge lambrisering in art decostijl gekenmerkt door geometrische figuren en bloem- en diermotieven vervaardigd door leerlingen van de school naar aanleiding van een tentoonstelling van het beroepsonderwijs in 1930 te Antwerpen. Leraar en beeldhouwer Ferdinand Wijnants stond in voor het ontwerp van de ornamenten, kunstenaar Renaat Savels ontwierp de aanwezige glasramen. Na de beëindiging van de tentoonstelling in Antwerpen werd de lambrisering gedemonteerd en in de school heropgebouwd om uiteindelijk in 1946 op zijn huidige locatie ingebracht te worden. Ontworpen en uitgevoerd door de leraars en leerlingen van dit instituut vormt het een belangwekkend, artistiek waardevol onderdeel van het complex.

Eveneens in 1946 werd gestart met de opbouw van nieuwe ateliers voor de metaalafdeling, de huidige vleugel voor mechanica. Het ontwerp hiervan maakte deel uit van het algemene plan voor de heropbouw van de school zoals dat in 1946 door architect Oscar Van den Eynde was uitgetekend. Deze vleugel vormt zonder twijfel het meest in het oog springende element in het totaalconcept voor de naoorlogse schooluitbreiding van leraar-architect Oscar Van den Eynde. Duidt de vormgeving met plat dak en de afgeronde hoekgedeelten op het toenmalige vooruitgangsgeloof, dan uit dit zich ook in het materiaalgebruik en de materiaaltoepassing. De overwelvingen zonder tussenpijlers en de solide betonnen draagvloeren kunnen zonder meer vooruitstrevend genoemd worden, en zorgen samen met de grote glaspartijen voor ruime en functionele ateliers.

Sint-Jansstraat 9.

De historische, in casu architectuurhistorische waarde

Het pand Sint-Jansstraat 9 vormt een goed voorbeeld van de aanpassing van een middeleeuwse woonkern tot een statig burgerhuis waarvoor in 1807 een bouwaanvraag werd ingediend. De aanwezigheid van houten balkenroosteringen en restanten van de dakconstructie illustreren de oorspronkelijke bouwfase. De statige voorgevel, sierlijke houten wenteltrap, de schouwen, deuren en de deuromlijstingen op het gelijkvloers vormen dan weer tastbare sporen van de vroeg 19de-eeuwse situatie.

De wetenschappelijke waarde:

De laat 18de-eeuwse of vroeg 19de-eeuwse figuratieve muurschilderingen op de eerste verdieping van het achterhuis vormen een, met name voor Mechelen, zeldzaam voorbeeld van een ter plaatse behouden gebleven wandafwerking. Ze vormen als dusdanig een interessant object voor de studie van het historisch interieur in de Mechelse binnenstad.

Augustijnenstraat 13

De historische waarde:

Tot in het jaar 1852 maakte het huidig pand Augustijnenstraat 13 deel uit van het zogenaamde gesticht 'De Cellekens'. Deze instelling ontstond door de fusie van een klein godshuis voor arme oude vrouwen in de Augustijnenstraat, opgericht vóór 1466, en een gelijkaardige instelling die zich situeerde in de huidige Bergstraat. In 1852 werd het gesticht ondergebracht in de gebouwen aan de Minderbroedersgang, waarna het tot in de 20ste eeuw een voorname rol zou blijven spelen op het sociale toneel van Mechelen

De historische, in casu architectuurhistorische waarde:

Gesitueerd langs de uitgestrekte en bochtige Augustijnenstraat vormt het pand een markant en beeldbepalend element in het historische straten- en parcelleringspatroon van de Mechelse binnenstad, dat in belangrijke mate werd vorm gegeven door de aanwezigheid van talrijke, heden overwelfde, binnenwateren.

De stapsgewijze evolutie van het vermoedelijk 16de eeuwse breedhuis, mogelijk ontstaan door de samenvoeging van twee diephuisen, tot een residentiële 19de eeuwse advocatenwoning en -praktijk resulteerde in een verscheidenheid van bouwfasen en bouwelementen. Dit uit zich in de aanwezigheid van een groot aantal oorspronkelijke constructieve elementen als moerbalken, consoles en restanten van de dakconstructie, alsook in de aanwezigheid van een 18de eeuws stucplafond en 19de eeuwse decoratieve en functionele elementen als een houten trap, een rijkelijk gedecoreerd stucplafond en marmeren schouwen, naast talrijke lambriseringen en vloerbekledingen.

Milsenstraat 6

De historische, in casu architectuurhistorische:

Milsenstraat 6 is een schaars restant van de eerder bescheiden 18de-eeuwse bebouwing in de Mechelse binnenstad. De voorgevel legt getuigenis af van de toen geldende stilistische idiomen. Ondanks recentere aanpassingen en toevoegingen genereren structurele elementen zoals de (ingekapselde) plafondroosteringen en kapconstructie nog een vrij duidelijk beeld van de oorspronkelijke typologische opbouw.

IJzerenleen 40

De historische waarde

De kern van het huis 'den Rooden Schilt', waarvan de oudste vermelding teruggaat tot 1346, wordt gevormd door het restant van een driekwarthuis met houten voorgevel, eertijds een veel voorkomend woningtype in de Mechelse binnenstad, waarvan nu nog slechts enkele exemplaren resten. Materiële getuigen van deze historische kern vinden we onder meer in de achtergevel in traditionele bak- en zandsteenstijl met voormalige kruis- en kloostervensters, de houten balkenroostering en het restant van een korbeelconstructie op de eerste verdieping. Het historische belang van dit pand uit zich bij uitstek doordat het begin 16de eeuw fungeerde als zeer gerenommeerde afspanning waar naast delegaties van het stadsbestuur en de

stedelijke gilden ook de latere keizer Karel V, diens zus en echtgenote, ontvangen werden.

Het duizendjarig jubileum in 1775 van Sint-Rumoldus, patroonheilige van de stad, vormt een belangrijk scharniermoment in de Mechelse geschiedenis, architecturaal vertaald in een grootse bouwcampagne die het beeld van de stad, met name op de as vanaf de Guldenstraat over de IJzerenleen tot aan de Grote Markt en de Bafferstraat tot op vandaag verfraait. De verbouwing in 1774 van de houten gevel van IJzerenleen 40 naar een stenen gevel met klokvormig topstuk is niet alleen typerend voor de toenmalige architecturale opvattingen in Mechelen, maar illustreert tevens het daadwerkelijke einde van de houten gevelbouw in de Mechelse binnenstad tijdens deze periode, enkele uitzonderingen niet te na gesproken.

Hoewel het markante topstuk verdween bij de ombouw naar een lijstgevel in 1881 bleef het geveluitzicht op de eerste verdieping met zijn balkonhek in rococostijl behouden. De 18de-eeuwse stucplafonds op de eerste verdieping geven aan dat ook in het interieur belangrijke delen uit deze bouwperiode behouden bleven. De verdwijning van de klokgevel vormde bovendien geen alleenstaand geval, maar kan daarentegen symbool staan voor een architecturale trend aan het eind van de 19de eeuw, treffend beschreven door de toenmalige stadsarchitect. De unieke plaats in het bouwkundig patrimonium van de Mechelse binnenstad is ook te duiden doordat 'den Rooden Schilt' als één van de weinige panden op de IJzerenleen, één van de belangrijkste historische verbindingsassen, het Duitse bombardement van 1914 doorstond.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel,

5 DEC 2005

Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,

Dirk VAN MECHELEN